

Una porta entreoberta a l'esperança

Gairebé sempre sol oposar-se la senzillesa a l'elaboració. Ens hem malacostumat a identificar l'ampul·lositat retòrica amb l'elaboració exquisida; i, d'altra banda, la senzillesa sense estridències, amb la simplicitat.

Res més lluny de la realitat: ni tota la literatura barroca és exquisida ni tota la literatura, diguem-ne senzilla, si em permeteu la paraula, està mancada d'elaboració. Borges ho aclareix magistralment quan afirma que la sort de l'escriptor rau en el fet d'assolir la modesta i secreta complexitat. I és tot just esta complexitat la que traspua en moltes de les pàgines d'*Exercicis respiratoris*. Al llarg dels setze contes que com ponen el recull, Rafa Gomar ens ofereix unes històries suggerents dotades d'una prosa sense fissures ni vacil·lacions. Una prosa que rellisca àgil com l'aigua d'un riu sense brostam. No fa gaire concessions a la galeria ni es perd en detalls que entrebiquen la fluïdesa del relat. Sap molt bé què vol contar i evita circumloquis innecessaris. Sovint, alguns acadèmics afirmen, categòricament, desconfiar d'aquella literatura que es deixa llegir d'una tirada. Els contes de Rafa Gomar, però, refuten amb escreix el prejudici academicista. Els personatges estan ben definits i alhora deixen buits que el lector ha d'emplenar, les històries no tenen un final sorprenent perquè ja són sorprenents per elles mateixes i l'estil, calculadament planer, enganxa el lector i l'empeny, a voltes amb una tendresa sincera com en «Let it be», a voltes amb una cruesa punyent com en «Vil·la Clara», a voltes amb un humor

EXERCICIS RESPIRATORIS

RAFA GOMAR

COL·LECCIÓ «L'ECLÈTICA», 120

154 PÀGINES

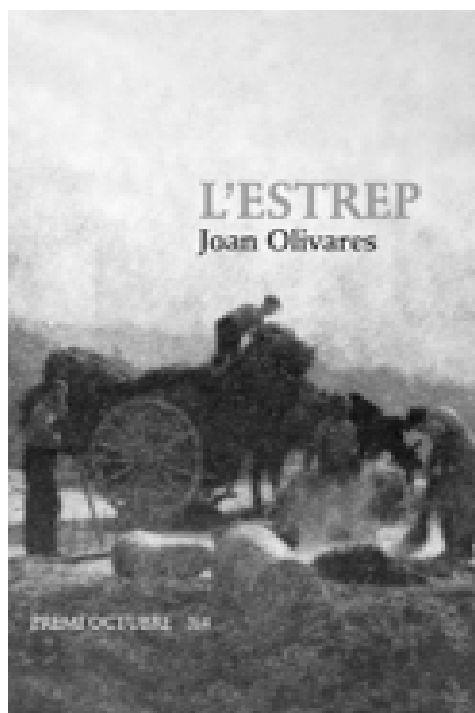
EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

absurdament intel·ligent com en «Pura natura», envers un abisme que, tanmateix, deixa una porta en treoberta a l'esperança. És aleshores que el lector, arribat al final del conte, ha de tancar el llibre, cloure les parpelles i deixar anar els pensaments. La literatura de Gomar s'arrela a la realitat quotidiana. Una realitat quotidiana que l'autor volta com un mitjà per mostrar-nos, amb una mirada lúcida, el seu costat més sorprenent. I per poder fer-ho, no defuig el parlar del carrer. Ans al contrari, més aviat l'incorpora als relats passat pel sedàs de la llengua literària. Manté, doncs, una clara voluntat d'escriure amb l'oïda pegada al carrer i rebutja el barroquisme en tant que expressió, preciosista i vàcua, incapaç de mostrar la realitat nua. Potser és el major encert d'*Exercicis respiratoris*: mostrar la bellesa de la realitat nua. Rafa Gomar, tot i que s'inserix dins la llarga tradició de contistes en català (Calders, Monzó, Rodoreda, Moncada...) i que compta amb una trajectòria literària notable, amb reculls del calibre de *Batecs*, continua sent, tal com diria Fuster, una *carència singular* al panorama literari del nostre país. Tant de bo el recull de contes incite nous lectors i escriptors a decantar-se pel gènere de la narrativa breu.

Salvador Ortells Miralles

Passions roents

Tres novel·les, tres premis. Fet i fet, este és el balanç, la constatació evident de la trajectòria de l'escriptor i matemàtic Joan Olivares, guardonat recentment amb l'últim Andròmina de Narrativa dels Premis Octubre per la seua obra *L'Estrep*.

L'ESTREP

JOAN OLIVARES ALFONSO

«PREMI ANDRÒMINA DE NARRATIVA», 2005

225 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2005

L'assassinat de don Secundino, un recaptador d'impostos municipal que és trobat mort al costat del cotxe que conduïa, i les estranyes circumstàncies que envolten la investigació, conformen la trama d'esta novel·la ambientada en un poblet de la Vall d'Albaida durant els mesos immediatament anteriors al triomf del Front Popular en les eleccions de 1936. És este el motiu, el fil a partir del qual es descabdellen les històries personals i col·lectives que encarnen l'univers d'Alots, una població imaginària, però amb cares i comportaments completament reals que delaten els conflictes viscuts a molts indrets del nostre país en aquella època.

Un alcalde prevaricador, un secretari que legalitza el delictes, un senyoret vingut a menys i un destrellat que no dubta a fer-ne de braç executor són alguns dels personatges que compliquen l'esclariment d'este succés, que trasbalsa les consciències i somou l'esta -

blishment d'una societat tancada i profundament dividida a causa dels abusos d'una minoria que es resistix a perdre el seus privilegis. Són temps convulsos, moments d'una gran eferescència política que amenaça l'aparent harmonia d'una gent que s'odia, però que se suporta.

L'aprofitament personal d'una tala de pins mancomunada, l'ànsia de venjança acumulada, el recel d'enemistats congriades i el foc encreuat d'imputacions arran de les circumstàncies de l'assassinat, atien la flama de marors que durant anys han encés les dos faccions locals: la del partit de Baix, que s'agrupa a l'entorn del Casino Recreativo y Cultural, i la del partit de Dalt, que s'agrupa al voltant del Centro Republicano y Cívico. Amb més o menys matisos, és esta la manera, la forma amb que l'autor deixa palesa la diferenciació, la divisió física i ideològica que molt abans de la proclamació de la I República ja havia dividit Espanya entre monàrquics i republicans.

Don Ramon Dasí, un enginyer que arriba a Alots per escometre un projecte d'aprofitament i canalització d'aigües subterrànies, és, sense proposar-s'ho, el testimoni d'excepció d'este món de traïcions, pors i rancúnies, l'interlocutor que passa, de confessor dels uns

i els altres, a protagonista del relat roent de les acusacions i su foc ador del foc encara més ardent del cos de donya Amèlia, la dona del metge.

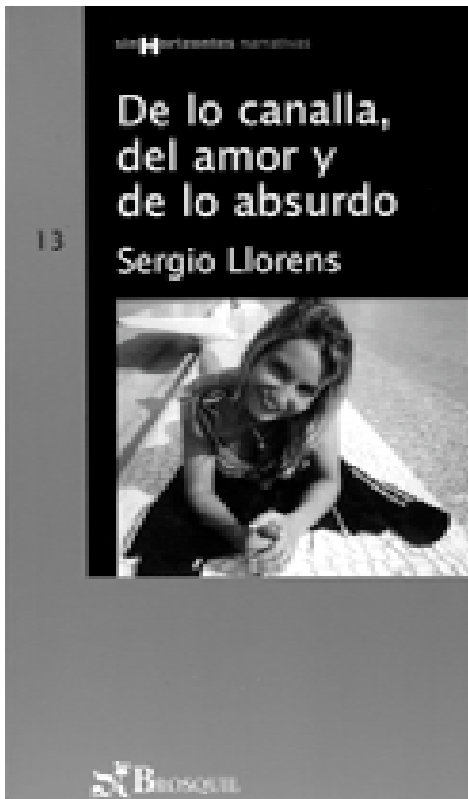
De tot això i més parla *L'Estrep*, la darretera temptativa de Joan Olivares per submergir-se en les aigües en terbolides d'un passat sacsejat per la força de l'erotisme i la turbulència de fets esfereïdors. Una incursió que ja va assajar al seu dia en *Dies de verema* (Premi de Narrativa Eròtica de la Vall d'Albaida, 1997) i *Vespres de sang* (Premi Ciutat d'Alzira de Novel·la, 1999), i que ara renoulla amb l'enigma d'una història, que, encara que decep per un final no massa adequat a les expectatives creades, sí que està bastida amb una estructura sòlida, un bon conreu de la llengua i una tècnica narrativa que atrapen el lector i en faciliten el suspens. Tot plegat, ingredients que la fan digna de llegir.

Santi Vallés

Perder puede ser una profesión

La colección «Sin Horizontes» de Brosquil Ediciones tiene como objetivo publicar tanto obras de escritores valencianos, que escriben en castellano, como traducciones de escritores extranjeros. *De lo canalla, del amor y de lo absurdo* nos descubre a un nuevo narrador, Sergio Llorens, en lo que es su *opera prima*.

DE LO CANALLA, DEL AMOR Y DE LO ABSURDO

SERGIO LLORENS

COLLECCIÓ «SIN HORIZONTES», 13

206 PÀGINES

EDICIONES BROSQUIL, VALÈNCIA, 2005

Publicada en el número trece de la colección «Sin Horizontes» de Brosquil ediciones, *De lo canalla, del amor y de lo absurdo* es la primera obra del joven escritor valenciano Sergio Llorens (Valencia, 1972). Un libro que está compuesto por narraciones cortas que hablan, como el propio escritor confiesa en la dedicatoria, «del amor». Además es una obra que el propio escritor dedicada a todas las mujeres que han sido importantes en su vida y de las cuáles, se su pone, ha recibido ese amor que tanto anhela. El amor es por tanto el gran protagonista de sus historias.

De lo canalla, del amor y de lo absurdo está dividido en tres grandes bloques. El primer bloque con tiene trece cuentos cuya temática son las relaciones amorosas en todas sus formas, el segundo bloque es una novela corta, un diario, ambientado en Estados Unidos y el tercero son ocho nuevas entregas de

relatos pero esta vez con una temática más amplia y que son los más irónicos y ácidos de todo el libro.

A través de sus páginas conoceremos diferentes tipos de amor, o mejor dicho, diferentes sensaciones personales de los protagonistas que desembocan en amor. Un sentimiento cuyos protagonistas persiguen y que en la mayoría de los casos son imposibles, en cierta manera desesperados, y que escapan a aquello que podríamos considerar como «normales», una normalidad que, seguramente, es en sí ajena al hecho de amar. Se trata de relatos contados, vividos, y también sufridos por hombres, casi exclusivamente, pero cuyas historias nos hablan de hombres y mujeres que buscan en el hecho de amar una salida a su soledad, una manera de cambiar su vida porque realmente creen que el amor les salvará de una existencia monótona. Pero esto es solamente una remota esperanza, eso sí renovada en cada encuentro, ya que los protagonistas son conscientes que, en el fondo, no hay solución y repiten la misma historia una y otra vez ya que nunca podrán alcanzar lo que persiguen.

Posiblemente estamos también ante retratos de hombres inmaduros que buscan en el amor, mejor dicho en los primeros «días» del amor, el camino

de la felicidad, ya que para ellos el hecho de vivirlo es ya una extraordinaria experiencia.

El hilo conductor que une, a casi todos los relatos, es el hecho del fracaso, ya que se trata de personajes que dicen buscar y no encontrar y que por tanto voluntariamente se convierten en perdedores: «Me inclino hacia ella. La beso en el borde de la boca [...] Apago la luz, salgo y cierro la puerta despacio. Bajo las escaleras. No veo a nadie más. Hoy he sido el último. Lola sigue vendiendo cada noche a todos la misma rosa...»

Aunque eso sí se trata de unos perdedores «optimistas» que lo intentan una y otra vez.

Jorge Delgado

Reivindicació de la memòria

En *On dormen les estrelles*, un home es veu obligat a recordar la seua experiència durant la Guerra Civil espanyola –i també de la postguerra–, seixanta anys després d'aquells esdeveniments, arran de la petició d'una associació que es dedica a exhumar les víctimes de la repressió franquista.

ON DORMEN LES ESTRELLES

JOAN GARÍ

PREMI DE NARRATIVA CIUTAT DE VALÈNCIA 2004

COL·LECCIÓ "L'ECLÈCTICA", 119

215 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

Està clar que no podem fer *tabula rasa* del passat; que els traumes històrics i el dolor que se'n desprén abasten la vida dels qui els patixen en primer terme, directament, però també dels qui els segueixen en nissaga.

Sens dubte, a Espanya el trauma per excel·lència ha estat la Guerra Civil espanyola, i la prova n'és que continua projectant la seua ombra sinistra a través dels anys i de les generacions. Els revisionistes, però, miren de passar pàgina ràpidament, potser perquè temen que algun esquitx incòmode els comprometa l'honestedat o l'honradesa. Els investigadors i els historiadors, per contra, tracten d'exhumar les restes d'una història –mal contada, en el millor dels casos, i en el pitjor, deliberadament silenciada– per tal de rescabalar-nos dels fantasmes d'èpoques molt pròximes, i doloroses. La literatura ha estat també un espai on els partidaris de la memòria s'han ar-

recerat còmodament, amb fruits esplendorosos que, tot i el filtre novel·lesc, de ficció, són un reconstituent de la memòria històrica. *Soldats de Salami* -na, de Javier Cercas, per exemple, és una obra a tenir en compte en aquest sentit. Però n'hi ha moltes més. Entre els autors valencians aquest ha estat un fil·ló constant també. *Rama*, de Vicent Penya, *Els lluitadors*, de Francesc Gisbert, i *On dormen les estrelles*, de Joan Garí, en són alguns exemples.

On dormen les estrelles és la primera novel·la de Joan Garí. Un escriptor que comptava ja amb una fructífera carrera com a assagista i poeta. Gabriel és el protagonista d'esta història sobre l'exhumació de la memòria. En la novel·la, Gabriel veu interrompuda l'adolescència per la Guerra Civil. Una guerra que viurà des de la rereguarda, del costat republicà, l'experiència de la qual ens és con t ada a través de la veu narra tiva de l'autor, Joan Garí. La novel·la, però, no és lineal, i és ací on rau una de les virtuts de la manera de fer de l'autor, perquè les vis ions del xiquet i les de l'home adult, seixanta anys després, provoquen un contrast, per comparació, inevitable no només en el personatge sinó també en el lector. Gabriel, al cap de sis dècades, és requerit per a col·laborar amb una associació que es dedica a exhu-

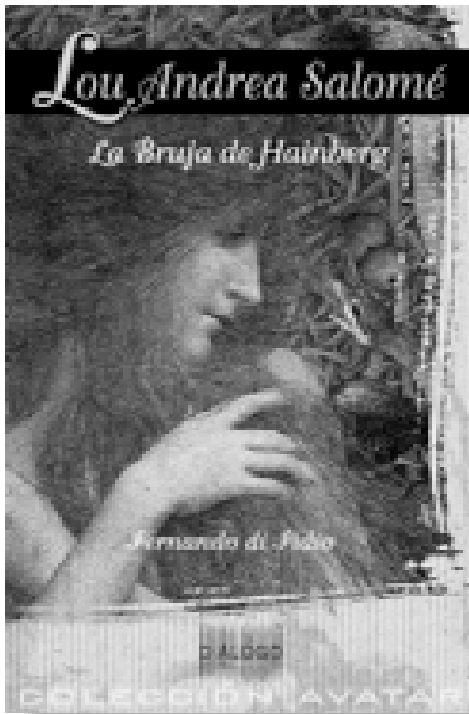
mar les víctimes de la repressió franquista. Ací Garí sap jugar, de manera intel·ligent, amb la dicotomia oblit/memòria de què parlàvem adés per tal de donarnos a enten dre que és inevitable fer recompte del passat. El mateix autor ho va dir molt clarament en una entrevista quan va eixir publicat el llibre: « Jo no crec que hàgem de deixar de parlar de la Guerra Civil. Em sembla, de fet, un tema del qual tot just hem començat a tra ure l'aigua clara. La prova és que contínuament ens assalten noves interpretacions històriques i nous testimonis dels supervivents que encara romanen. Hauran de passar algunes generacions més fins que ens deslliurem d'este fantasma. En el meu cas, la guerra m'al·ludix personalment, perquè un avi meu per part de pare va ser jutjat el 1939 per haver pertangut a la UGT».

On dormen les estrelles és un llibre de molt bella factura, molt ben escrit i interessant que no exhaurix en absolut este subgènere de la novel·la hispànica contemporània que té en la Guerra Civil espanyola i en la postguerra un motiu per a fer història i justícia gràcies a les paraules de la literatura. Una bona estrena, en suma, de Joan Garí com a novel·lista.

Juli Capilla

L'aliada de la vida

Fernando di Fidio ha novel·lat amb una passió que s'encomana els records de la dona vital, rebel i intel·ligent que va ser Lou Andrea Salomé (Sant Petesburg, 1861-Göttingen, 1937).

LOU ANDREA SALOMÉ. LA BRUJA DE HAINBERG

FERNANDO DI FIDIO

COL·LECCIÓ «AVATAR»

202 PÀGINES

DIÁLOGO, VALÈNCIA, 2005

En resseguir les petjades d'esta dona irreverent, no puc estar-me de pensar en l'excelsa intel·lectualitat de la seua lluita a l'hora de nodrir un desenvolupament intel·lectual i personal propi, en l'època que li va tocar viure, a cavall entre els segles XIX i XX.

La protagonista d'este relat fascinant i engrescador, Lou Andrea Salomé –una dona nascuda en el si d'una família burgesa i educada per seguir el model de vida d'una societat masculinista– va aconseguir, doncs, imposar-se, com cap dona ho havia fet fins aquell moment, als convencionalismes, als tabús i a les nombroses repressions culturals d'aquella societat, i dur endavant un projecte de construcció vital que encara hui resulta admirable.

Guardiana perpètua de la seua llibertat i de la seua independència, Lou Andrea Salomé no va donar mai el braç a tòrcer i es va mostrar sempre vigilant davant d'aquells que pretenien sotmetre-la i limitar-la. A ells, els reservava i dedicava

una agilitat de paraula que, ben mirat, la van ajudar a eixir airosa de totes les acusacions injurioses de què va ser objecte. Res d'això, però, no hauria estat possible si Lou Andreas-Salomé no haguera sabut mantenir sempre encesa la flama de la vida.

Aliada d'ella i de l'impuls que li atorgava una força sobrenatural que ben d'hora hi descobria el seu amic Nietzsche, Lou va saber conjuguar el seu vitalisme i individualisme amb una ferma foramesura a l'hora de defensar la seua tria personal, tot mantenint-la sempre al marge de doctrines, corrents o grups. És, doncs, el seu camí per la vida sense necessitat de cap «nosaltres» el que li va causar un rebuig general –fins i tot el de les figures més destacades del feminisme del moment–, al qual Lou responia amb rapidesa i decisió, i de vegades, amb la indiferència més rotunda: «Yo, por mi parte, sólo sé de mí. Pero puedo, eso sí, formar mi propia vida a mi manera, y esto es lo que voy a hacer, cualquiera que sea el resultado. No represento ningún principio, sino algo más maravilloso, algo que uno lleva dentro, algo vivo, cálido, que grita de alegría y que pugna por salir».

Única, captivadora, desconcertant per als hòmens, i més encara per a les dones coetànies, Lou –que volia viure amb els

hòmens com a «hermanos de sangre, compañeros de juegos, cómplices y camaradas»– triaria molts anys a veure en ells un possible amant. Amb el temps, però, almenys dos hòmens, Andreas i Rilke, la captivarien d'una manera irrefrenable, si bé també ells –com la resta d'amics i amants seus– sofririen força al seu costat.

El sofriment li va costar el *retret alié* –i una reflexió profunda i dolorosa– sobre la seua «indiferencia hacia los sentimientos ajenos». Res d'això, però, era cert. En tot cas, en l'aire suraven les conseqüències derivades d'un caràcter «fuerte e independiente» que actuava «sin preguntarle al mundo y sin preocuparse de lo que el mundo piense», lliurat a l'afany de «conciliar la sabiduría de la vida del arte y la del arte de la vida», com ella mateixa aconsellaria a Rilke. Llàstima que una edició descuidada estèticament i plena de lapsus d'impremta en torpisca la lectura.

Lourdes Toledo

Fugint d'Europa

El mateix dia que Àustria va ser annexionada per l'Alemanya nazi, l'escriptor jueu Soma Morgenstern, que vivia a Viena, va fugir a París. A França va ser internat en diversos camps de concentració fins que, en 1941, va aconseguir passar a Marsella i, a través de Casablanca i Lisboa, arribar a Nova York.

HUÍDA EN FRANCIA. UN RELATO NOVELADO

SOMA MORGENSTERN

TRADUCCIÓ D'ISIDORO REGUERA

EDICIÓ I EPÍLEG D'INGOLF SCHULTE

532 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2005

En 1976 va morir a Nova York, oblidat i desconegut del públic literari, l'escriptor jueu Morgenstern. Nascut a la Galítsia oriental en 1890 dins d'una família jueva ortodoxa, havia arribat en 1941 als Estats Units fugint dels nazis. En 1946 li va ser concedida la ciutadania nord-americana. La pèrdua de llocs, d'escrits i documents, d'amics, la desaparició de gran part de la seua família en els camps de concentració, el descobriment de l'extrem a què havien arribat els crims dels nazis, el van enfonsar en una profunda depressió de la qual no es va recuperar mai més.

Amic íntim de Joseph Roth i Alban Berg, relacionat amb escriptors i músics com Stefan Zweig i Otto Klemperer, Anton Webern i Robert Musil, Elias Canetti i Hermann Broch, Morgenstern va ser un exponent destacat d'aquella brillant cultura centreeuropea, elaborada en gran part per jueus, i que seria esborrada per sempre durant la segona guerra mundial. Al final

de 1935 va aparèixer la seua novel·la *El fill del fill pròdig*, la primera d'una trilogia i l'única que es va publicar, en vida de l'autor, en la seua llengua original. A partir de 1994 es va començar a editar la seua obra completa en la seua llengua original, en alemany. L'editorial Pre-Textos va iniciar en el 2000 la traducció dels seus llibres de memòries amb *Huída y fin de Joseph Roth*, que va continuar amb el volum *Alban Berg y sus ídolos*. En el 2005 l'editorial Minúscula es va afegir a la difusió de l'obra de Morgenstern amb la publicació d'un altre volum de memòries: *En otro tiempo: años de juventud en Galitzia oriental*.

La mateixa editorial Pre-Textos ha publicat recentment un altre llibre de Morgenstern, *Huída en Francia*, un relat novel·lat de les experiències que va patir a França com a refugiat. Morgenstern, que havia fugit a París el mateix dia que Àustria va ser annexionada per l'Alemanya nazi, va ser internat a França en diversos camps de concentració, com tants altres refugiats de tot Europa que hi havien arribat fugint dels nazis. En 1941 va aconseguir passar a Marsella i, a través de Casablanca i Lisboa, arribar a Nova York. A les condicions duríssimes que van haver de suportar els internats en els camps, s'hi afegia la desmoralització de no haver trobat refugi a França, el país de la Il·lustració. I, sobretot, la desesperació de veure que ni tan sols els deixaven continuar fugint. La consecució d'un permís de residència o d'un visat es va

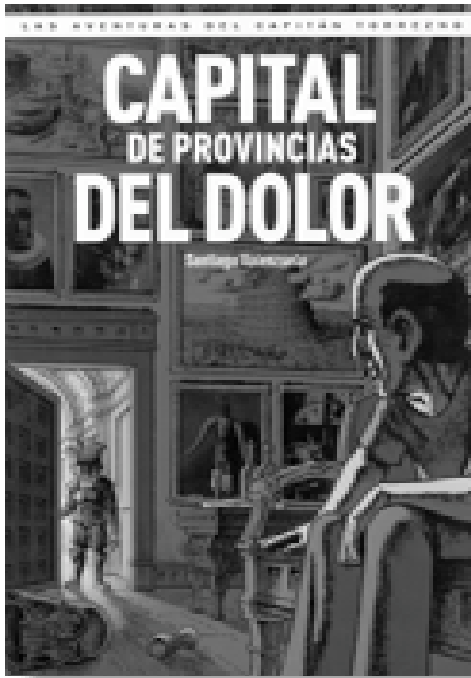
convertir en un malson tan absurd com cruel. Hi havia la sensació d'haver quedat atrapat en una rateta, mentre la Gestapo s'acostava inexorablement. «La vieja Europa –constata el narrador d'este relat– se ha convertido en una reserva de caza. En ella se despliega una batida colosal al estilo alemán».

Ingolf Schulte, en l'epíleg que va redactar per a la primera edició en alemany, i que ha estat reproduït en l'edició castellana, assenyala que *Huída en Francia*, a pesar de presentar-se com una novel·la, s'ha d'indoure entre els textos de memòries de Morgenstern. El fet que per a este llibre triara un marc fictici podria estar relacionat amb el caràcter opressiu dels fets que s'hi descriuen. Sobretot la invenció del narrador «ari» Petrykowsky, que parla en representació de Morgenstern en primera persona, que al seu torn apareix doblat també en un altre personatge amb el nom de Morgenroth. El relat acaba amb unes paraules del narrador des de Casablanca, des d'on espera aconseguir un visat per fugir als Estats Units, que expressen un sentiment de destrucció total i definitiva, i que resumeixen el que va ser la vida de Morgenstern després del gran desastre: «A veces me parece que se escapan palabras vivas de una pluma muerta, en proliferación absurda, póstumas y sin objetivo, como uñas, todavía vivas, que crecen en los dedos muertos de un cadáver».

Enric Iborra

Una petita mort

La quinta aventura del Capitán Torrezno, un personatge que a hores d'ara hauria de trobar-se ja entre els principals de la historieta espanyola, tanca de manera brillant un primer cicle que es va iniciar amb l'àlbum *Horizontes lejanos* i que Edicions de Ponent ha tingut el coratge –i l'honor– de publicar:

CAPITAL DE PROVINCIAS DEL DOLOR
SANTIAGO VALENZUELA
COLLECCIÓ «SOLY SOMBRA»
168 PÀGINES
EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2005

No és gens habitual que la crítica de còmics coincidisca a elogiar les virtuts d'un autor, com ho ha fet amb les d'este basc nascut l'any 1971 que, amb un ritme de producció vertiginós –recordem que només esta saga la integren els títols *Horizontes lejanos* (2001), *Escala real* (2003), *Limbo sin fin* (2003) i *Extramuros* (2004) juntament amb este darrer que ara ressenyem, i que tots són àlbums d'una extensió i d'una elaboració molt considerables–, ha sabut guanyar-se'n la unanimitat gairebé sense cap excepció.

Capital de provincias del dolor, considerat un dels millors vint còmics de l'any passat per la revista *Rockdelux* i lloat per especialistes com ara Daniel Tomás, continua amb les virtuts que van fer grans els lliuraments anteriors: la crònica d'una història èpica que no renuncia ni a l'humor absurd ni a una inèxica qualitat adaptadora –en este

cas ja des del mateix títol hi creiem veure l'al·lusió a Francisco Umbral, però esta és només una entre un mar de referències que, en el cas de l'àmbit musical, van des de The Cure fins a David Bowie... o Raphael—, i amb un protagonista que en principi no pot ser més inadequat —barroer, mediocre i vulgar com qualsevol *carajillero*— però que acaba encaixant-hi com un guant i fent-se tan entranyable com imprescindible, sobretot per este eclecticisme engrescador i vibrant de l'autor. Les aventures de Torrezno transcorren en un món en miniatura que existix al soterrani abandonat d'una vella casa on, per raons que encara semblen ignotes, s'ha desenvolupat tota una civilització amb planures, ciutats, terres de regadiu, deserts, jardins i ferrocarrils de joguet que actuen com si foren reals, amb totes les conseqüències. La història se centra en el setge de Deeneim, la ciutat que Torrezno està obligat a defensar; es veurà ajudat, com d'habitud, per molta sort, espontaneïtat i objectes procedents del món exterior, que naturalment tornen a assolir dimensions colossals: una mistera, per exemple, resultarà decisiva per a salvar milers de vides. Malgrat que en este cas la trama és més simple que en àlbums anteriors —gairebé massa—, tampoc no hi falten moments memorables,

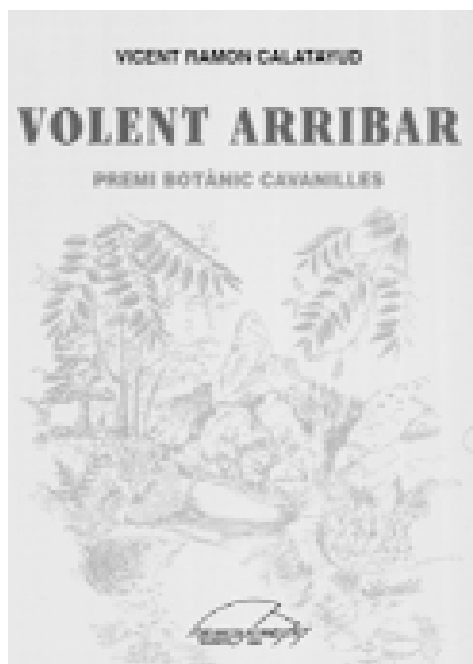
com ara la conversa entre el Shogun i el seu Ts en Tsei, el grandios *crescendo* final —impecable des del punt de vista narratiu i capaç de donar lliçons a moltíssims autors pretesament més «seriosos»— o la terrible conclusió, una aparent victòria narrada pel que sembla un pare de família anònim que abandona la ciutat, teòricament salvada, i que posa en dubte així qualsevol temptació d'elogiar coses com el triomf militar o les grans paraules dels qui guanyen les guerres: un desenllaç escèptic i adequat, en fi, per al primer cicle d'una saga que es perem que no acaba ací, com per sort no sembla que ho farà.

Felip Tobar

Viejos recuerdos

Volent arribar recoge cerca de una treintena de estampas costumbristas ambientadas a principios del siglo XX en una hacienda campestre del Campello, en Vallada, con algún contrapunto esporádico en la capital valenciana. La quieta intrahistoria y la nostalgia por una vida rural ya definitivamente ida son las principales protagonistas del libro.

VOLENT ARRIBAR

VICENT RAMÓN CALATAYUD

«PREMI BOTÀNIC CAVANILLES»

148 PÀGINES

DEL SÈNIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2005

Vicent Ramón Calatayud afianzó sus primeros pasos en la literatura al obtener en 1981 el premio «Josep Pasqual Tizado», convocado por la revista *Murta*; al año siguiente le fue concedido el «Joanot Martorell» de Gandía y también el «Primavera» de l'Associació cultural El Crit del Palleter. Desde entonces ha publicado títulos como *Aixó era un rei...*, *Estampes impresindibles dels anys quaranta*, *La caixa de les meravelles*, *Constar i cantar* y, en forma de fascículos en la revista *Murta*, una serie de breves relatos titulados *Històries d'un carreter*. Siguiendo una línea dedicada a ilustrar figuras de la vida valenciana de otros tiempos, este *Vol ent arribar* recoge cerca de una treintena de estampas costumbristas ambientadas a principios del siglo xx en una hacienda campestre del Campello, en Vallada, y también, esporádicamente y a modo de contrapunto, en la capital valenciana. Con un prólogo de Aureli López y unas palabras del autor que a modo de pórtico explicativo abren esta serie de viñetas narrativas, su ámbito viene acochado por el mundo de la infancia y la intrahistoria de la vida rural. Es un mosaico literario que, según consta en la dedicatoria, llevaron al autor una prolongada época de escritura, exactamente desde 1993 a 2005, nos lleva desde la vida en la heredad de la Costera a la fundación de los almacenes *El Siglo Valenciano* de la capital, pero también

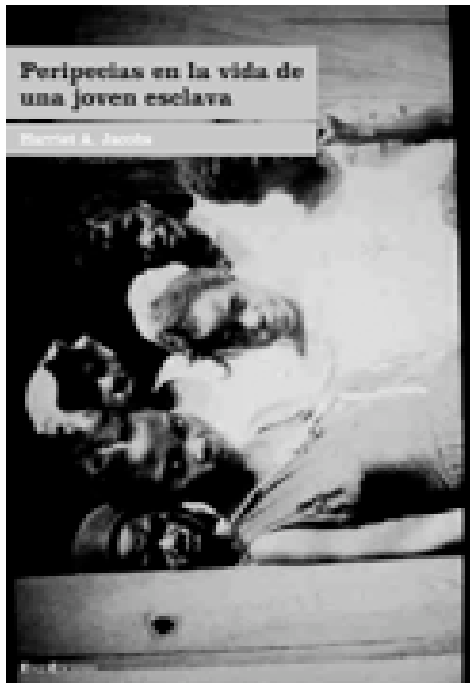
piden permiso para aparecer en el recuento un puntome l a n c ó l i c o d e c o s a s i d a s l o s l i b r i l l o s *Payá* de papel de fumar, el Calendario Zaragozano, los quinqués de petróleo con su camisa puesta, las carbonerías, el agua de pozo que sonaba a féretro, la vida entránsito y a la vez estática de los pastores, el «respeto» casi religioso al *cap de casa* y las diversas sabidurías populares sobre el significado de los vientos, el carácter de los animales y las virtudes de las plantas.

En torno a unos personajes centrales (Bernat, el tío Zacarías, Cento o Pasqualeta) y a otros más esporádicos como Gori et y Caralampio, se apunta la temprana atracción entre los jóvenes Nicolau y Caterina. En este repertorio de ilustraciones costumbristas que se suceden sin dar al desarrollo un progreso novelístico adquieren todo su relieve los días en que el corazón no podía latir hasta los bailes de acordeón en las grandes fiestas. En contraste con la quietud de la intrahistoria, actividades como salir a por caracoles tras la lluvia o elaborar unas gachamigas de domingo se transmutan en verdaderos acontecimientos. En ese ambiente surge la historia y el mito del niño perdido, el niño curioso o aventurero que un día cualquiera sale de casa para dar pie a un cuento que otros niños oirán a modo de pía advertencia a lo largo de generaciones.

Miguel Catalán

La història «més negra» dels Estats Units

Les veus de les esclaves afroamericanes inauguren la col·lecció de narrativa «Biblioteques de autoras norteamericanas» d'Elago Ediciones. El primer text va ser *Nuestra Negra* de Harriet E. Wilson. Ara, el segell castellonenc publica *Peripecias en la vida de una joven esclava, escritas por ella misma* de Harriet A. Jacobs.

PERIPECIAS EN LA VIDA DE UNA JOVEN ESCLAVA
ESCRITAS POR ELLA MISMA

HARRIETA A. JACOBS

JUNTAMENT AMB «UN RELATO VERDADERO DE
LA ESCLAVITUD» DE JOHN S. JACOBS

TRADUCCIÓ I ESTUDI CRÍTIC DE CARMÉ CALVO

COL·L. «BIBLIOTECA DE AUTORAS NORTEAMERICANAS», 2
370 PÀGINES

ELLAGO EDICIONES, CASTELLÓ, 2005

Peripecias en la vida de una joven esclava escritas por ella misma és la història d'una afroamericana que aconseguix la seua llibertat i la seua emancipació física i espiritual com a dona i com a mare. La present edició inclou també el text de John S. Jacobs, «Un relato verdadero de esclavitud». La crítica explica l'escassa semblança entre els relats dels dos germans com a resultat dels convencionalismes que regixen, d'una banda, l'escriptura femenina i, de l'altra, la masculina, en un determinat lloc i en moment històric concret. I és que va nser les dones afroamericanes, esclaves i lliures, les que començaren a desafiar, cap a la fi del segle XVIII, l'autenticitat i la precisió d'una història dels Estats Units que distorsionava, quan no amagava, la realitat de la comunitat afroamericana i dels sistema esclavista. Carmé Calvo, professora de literatura nord-americana a la Universitat de Va-

lència, cita en el seu estudi crític –inclòs en l’edició que Ellago ha fet de l’obra de Jacobs– un seguit de noms d’escritores afroamericanes que van tindre una certa presència pública gràcies a la plasmació de les seues vivències i els seus sentiments. «Se vieron obligadas –apunta Calvo– a construir un nuevo discurso de la feminidad negra». Este es projectarà per sobre de la imatge estereotipada de la dona negra: la *mammy* alienada o la mulata tràgica. Estereotips que van dominar la literatura escrita per blancs, tant hòmens com dones nord-americans, durant l’esclavitud i que van transcendir el s. XIX fins arribar al s. XX.

Peripecias en la vida de una joven esclava escritas por ella misma representa un punt d’inflexió en este panorama. En primer lloc, perquè denuncia sense embuts com la dona negra és exclosa d’allò que el sistema definix com a verdadera feminitat: la llei, a més de no considerar el matrimoni entre esclaus i d’arrabassar a la mare esclava els fills dels braços, permetia que la dona negra fos considerada i tractada com a mera procreadora de nous esclaus i com a objecte de plaer sexual per a l’amo. En segon lloc, Jacobs trenca amb la imatge de la dona negra com a víctima passiva per excel·lència del sistema esclavista, inca-

paç d’oposar cap resistència a la contínua violència que exercixen els seus amos sobre ella. En este sentit, explica Carme Calvo, el de Jacobs és un text fundacional de la tradició literària de dones afroamericanes i, a més, és una obra cabdal de la literatura nord-americana. Malgrat tot, no va ser considerada amb l’atenció que li pertocava fins que la investigadora Jean Fagan Yellin la va reeditar en 1987.

Peripecias en la vida de una joven esclava escritas por ella misma es mou entre la narració tradicional d’esclaus, l’autobiografia i la novel·la. I contràriament a altres narracions antiesclavistes anteriors, s’allunya del caràcter estrictament pamfletari i propagandístic. L’obra de Jacobs és la narració d’un cas d’oplotació sexual. Però és també el relat sentimental d’un recorregut cap a la llibertat. I per últim, una incitació a l’enfrontament obert amb l’opressor. És la veu de qui, des de la seua condició de múltiple marginalitat –dona, negra i esclava–, es compromet, fa literatura i actua.

Alicia Toledo

La vida literària

Un ric aplec de textos en què l'autor conta la seua experiència més personal en relació als seus autors preferits i a la seua pròpia obra com a novel·lista. En conjunt, és una mena d'autobiografia literària, circumstanciada i meditada.

EL MAGO DE VIENA

SERGIO PITOL

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 33

276 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2005

Sergio Pitoll és una figura poli-facètica, un gran treballador en el camp de la literatura, fins al punt que ben bé es pot dir que hi ha estat permanentment relacionat i en diferents direccions. En primer lloc és autor de llibres de contes i d'un bon nombre de novel·les. Ha traduït al castellà més de quaranta llibres, entre ells, obres de Gombrowicz, Firbank, Henry James, Conrad, Jane Austen... I tot això ho ha fet no instal·lat en una residència més o menys estable, sinó que no ha parat de viatjar arreu del món, sobretot gràcies a les seues funcions com a diplomàtic cultural a Budapest, París, Moscou, Praga o Varsòvia. A més, ha estat professor universitari a Bristol, ha viscut alguns anys a Barcelona... Tota esta activitat nòmada el va apartar durant tres dècades del seu Mèxic natal. La seua obra ha estat publicada principalment a Espanya i Mèxic, al llarg de les dos últimes dècades del segle passat i la que s'ha encetat en l'actual.

El mago de Viena té l'interés de ser una mena de condensació de la seua interna i extensa vida literària. N'és com el solatge més personal en tant que està integrat per un conjunt de notes sobre la seua relació amb la literatura en general i, més en particular, amb els seus autors preferits i amb la seua pròpia obra. De més a més, Sergio Pitoll parla d'alguns viatges que ha fet, de les seues amistats literàries. Tot el ventall

d'interessos i consideracions estan entretreixits amb la seua vida en tant que escriptor.

Entre les notes que dedica als escriptors que més l'importen, destaquen les que dedica a Conrad, Gombrowicz, Txèkhov, Vila-Matas, Borges, E. Waugh, H. James... N'hi ha d'altres –tres o quatre fragments llargs–, que són un repàs i una reflexió sobre la seua evolució literària, distingint-hi i a pes amb les obres que ha escrit en cada una d'elles, començant pels primers reculls de contes fins a *El arte de la fuga*. El 2004 és l'any en què va ingressar en un centre mèdic de l'Havana. Este llarg episodi el conta en el «Diario de la Pradera», que és l'últim fragment del volum.

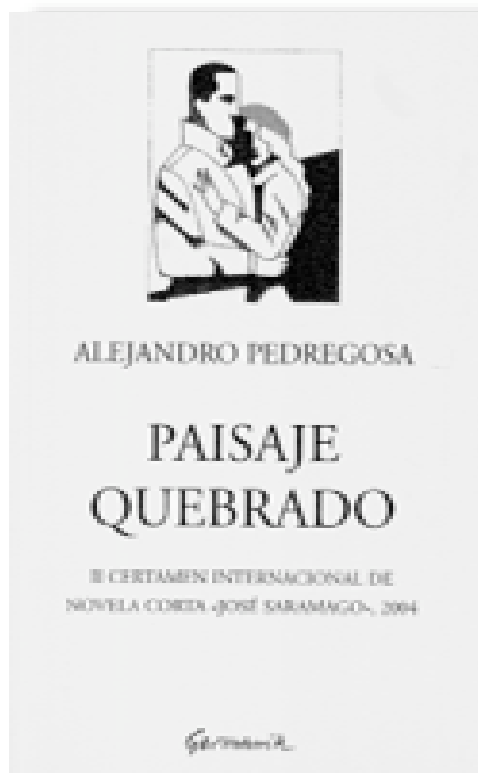
Tot plegat, *El mago de Viena* és una mena d'autobiografia literària, una sèrie de textos discontinus que tenen per denominador comú la lectura, l'escriptura i les experiències que té. En part, si més no, sembla que són extrets, elaborats o no del diari que, confessa, va iniciar trenta-cinc anys enrere, a Belgrad.

La memòria té, doncs, un gran paper en el llibre. No debades reflexiona sobre ella. «En la memoria –diu– debe estar archivado, ordenado y clasificado un mundo de ayer, desde la acomodación en el seno materno hasta el momento en que escribo estas líneas».

Josep Iborra

Más difícil es olvidar

Las cartas que le escribe Edurne Gorostiza desde Buselas hacen que Teo se reencuentre cara a cara con su pasado. Un pasado del que ha intentado huir y que ahora debe afrontar si quiere ayudar a su amiga. Por ella se encuentra envuelto en una serie de problemas que nada tienen que ver con su manera de vivir.

PAISAJE QUEBRADO

ALEJANDRO PEDREGOSA

«II CERTAMEN INTERNACIONAL
DE NOVELA CORTA «JOSÉ SARAMAGO», 2004

164 PÁGINES

EDITORIAL GERMANÍA, ALZIRA, 2005

Paisaje quebrado de Alejandro Pedregosa es una novela publicada por la editorial Germania ganadora del «II Certamen Internacional de Novela Corta José Saramago». Este premio tiene un carácter internacional y está convocado por CC.OO de Cantabria con el objetivo de «estrechar los lazos existentes, tradicionalmente, entre las denominadas fuerzas del Trabajo y la Cultura». El jurado que decidió la concesión del premio estuvo presidido por Josefina Aldecoa y formado por Ramón Saiz Viadero, Luis Alberto Salcines, María Luisa Campo Martínez, Yolanda Soller Onís, Andrés Neuman y Ambrosio Escadón Vegada que actuó como secretario. Un Certamen que lleva el nombre del Premio Nobel de Literatura José Saramago, que además de ser un excelente escritor también es un hombre políticamente comprometido.

La historia de *Paisaje quebrado* empieza con la vuelta de Teo a su ciudad natal

después de una larga ausencia. En los últimos tiempos había ocupado una plaza de lector en la universidad de Passau (Alemania) y ahora regresaba a España para ocupar una plaza de profesor de lengua y literatura española en la Universidad de Jaén. A Passau había llegado en busca de una vida nueva, necesitaba cambiar de aires debido, en parte, a un desencanto amoroso. Teo es un hombre con un pasado de militante de izquierdas colaborador de diferentes organizaciones solidarias de ayuda a El Salvador, Nicaragua, Chile, Cuba y Chiapas. Mientras se reincorpora a su nuevo trabajo, decide pasar una temporada en su ciudad natal, cuyo nombre nunca menciona pero de la que da sus pistas, y allí se reencontra con un amigo de la infancia, P. P, del que nunca conoceremos su nombre completo, que se dedica a asuntos un tanto «cuestionables» en clara sintonía con el ambiente que se vive en la ciudad. La ciudad que Teo recordaba de su infancia ha cambiado mucho en su ausencia, lo que antes era una apacible y pequeña ciudad de la costa se ha convertido en un lugar donde la especulación urbanística y todo tipo de negocios sucios acampan con total impunidad. Y también donde existe un verdadero estado policial que les sirve a los poderosos para mantener una calma «aparente». Lo que al principio era para Teo un reencuentro grato con

su infancia-juventud se convierte en algo muy diferente cuando recibe unas cartas de su antigua novia, Edurne Gorostiza, huída de España por motivos políticos. Unas cartas en las que Edurne aborda temas personales y también políticos en un intento, más bien desesperado, de compartir su soledad con la persona que una vez compartió su vida y a la que parece ser nunca ha podido olvidar del todo. A partir de este momento la historia se complica y adquiere tintes detectivescos, circunstancia que Alejandro Pedregosa aprovecha para hacer una crítica social y política de la época actual. El inspector de policía, Teo y su amigo inician una serie de aventuras con el objetivo de desenmascarar al concejal de Urbanismo de la ciudad sospechoso de corrupción y de ser un pederasta. A cambio de su ayuda el policía, un personaje también atípico, se compromete a ayudar a la amiga de Teo a solucionar la difícil situación en la que se encuentra.

Una novela que mantiene en todo momento el interés del lector aunque, en algunas ocasiones, las situaciones se resuelvan de manera demasiado rápida y sin excesivas explicaciones.

Paisaje quebrado es la primera novela de Alejandro Pedregosa, que ya era autor de varios libros de poesía, a la que con total seguridad le seguirán muchas más.

Beatriz López